

2%D1%8C-%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D1%8C-

%D1%94%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F/a-60797381

4. Президент: Український народ сьогодні має показати єдність і впевненість у своїй державі. 14.02.2022. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-ukrayinskij-narod-sogodni-maye-pokazati-yednist-i-72897>

5. Сила – у вірі, єдності і терпінні. Сумчани розповіли про місяць повномасштабної війни. 24.03.2022. URL: <https://suspilne.media/221247-sila-u-viri-ednosti-i-terpinni-sumcani-rozpovili-pro-misac-povnomasstabnoi-vijni/>

6. Суспільно-політичні настрої під час повномасштабного вторгнення військ Російської Федерації на територію України. Аналітичний звіт. Березень 2022. URL: https://gradus.app/documents/164/Gradus_Research_Report_War_3_3_2022.pdf

7. Україна продемонструвала надзвичайну єдність, а також об'єднала Європу й показала справжній зміст НАТО – Володимир Зеленський. 24.04.2022. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2022/04/24/ukraina-prodemonstruvala-nadzvichajnu-ednist-a-takozh-obednala-evropu-j-pokazala-spravzhnij-zmist-nato-%E2%80%93-volodimir-zelenskij/>

Юлія Лисенко,
кандидат політичних наук, доцент
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ПОЛІТИЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ВИМІРИ

Роль прогнозування у сучасній політичній науці невинно зростає і набуває особливої актуальності через виклики глобалізаційних процесів, зокрема у контексті соціально-економічних, управлінських і безпекових аспектів.

Політичний прогноз здійснюється в умовах існуючої політичної реальності, має динамічний характер і визначається практичною спрямованістю щодо вирішення складних суспільно-політичних проблем. Складові політики мають динамічний характер, відрізняються постійними змінами, варіативністю сценаріїв розвитку політичного життя будь якого суспільства. Від рівня

політичного прогнозування залежить ефективність планування і управління за нинішніх складних суспільних умов. Тому політичне прогнозування покликане бути елементом системного вдосконалення суспільства, може виступати запорукою подолання кризових явищ і відповідно, негативних наслідків у всіх сферах суспільного життя.

Ключовим поняттям для політичного прогнозування є «прогноз» (від грец. *prognosis*, *pro* – наперед, *gnosis* – пізнання). Політичний прогноз, що здійснюється засобами політичної науки, покликаний вирішувати проблеми, що постають як виклики для політичного і суспільного розвитку. Він базується на критичному аналізі конкретних ситуацій сьогодення, а тому може виступати як рекомендація щодо виправлення напрямків політичного розвитку через побудову моделей майбутнього, яку не варто ототожнювати з програмою дій (1, с. 49). Різноманітність і багатогранну діяльність з проведення спеціальних наукових досліджень у прогностичному потенціалі забезпечує методологія як сукупність принципів, засобів, методів і форм організації і та проведення наукового пізнання поставленої суспільно-політичної проблематики. Недосконалість теоретичної основи прогнозування породжує формування інтуїтивних прогнозів і поширення політичного маніпулювання. Питання вдосконалення понятійного апарату у галузі політичного прогнозування являється достатньо складною і важливою проблемою, що вимагає перегляду і більш досконалого вивчення з метою систематизації теоретико-методологічних основ та уникнення фрагментарності знань. Виходячи з особливостей теоретико-методологічних основ політичного прогнозування і його ролі у сучасній політичній науці, можна стверджувати про вагомий вплив політичного прогнозування на політичні процеси, явища, події. Забезпечення оптимізації процесів політичного прогнозування в Україні залишається актуальним на науковому і державному рівнях.

У доробку вітчизняних фахівців з проблематики політичного прогнозування варто виокремити такі наукові праці: Ващенко К. «Політичний аналіз і прогноз у сучасній Україні» (К., 2008), Телешун С., Баронін А.

«Політична аналітика, прогнозування і політичні консультації» (К., 2001), Горбатенко В. «Політичне прогнозування: теорія, методологія і практика» (К., 2006), Горбатенко В. «Футурологія і політика» (К., 2019) та ін. Теоретична політологія розглядає прогнози, перш за все як прогнозування політичної макрокартини однієї держави або навіть усього світу, тобто як можливі шляхи розвитку однієї чи декількох політичних систем на тривалий період. Політичне прогнозування означає різнопланову й багатогранну діяльність з проведення спеціальних наукових досліджень і може здійснюватись як безперервний внесок до політичного процесу або як одноразовий вид діяльності. Крім цього, як зазначає вітчизняний дослідник О. Оборський, прогнозування в першу чергу має враховувати процеси, що відбуваються в ціннісному і соціально-психологічному вимірах, щонайменше не ігнорувати фактор завжди можливої ірраціональності людини (4, с. 294-295).

Прогнозування у рамках політичної науки являє собою випереджальне відображення дійсності, успіх якого залежить від наступних чинників: наявність усієї доступної, достовірної інформації; знання національних та етнічних особливостей країни, регіону, що досліджується; якісне використання знань за допомогою необхідних методів, що відпрацьовані на основі загальних принципів передбачення; компетентність у досліджуваній проблематиці; творчі здібності, освіта, досвід, здатність об'єктивно оцінювати (3, с. 82). Отже, у політичній науці розрізняють політичне прогнозування як наукове дослідження конкретних перспектив політичної ситуації і як практику вироблення прогнозів. Таким чином, політичне прогнозування орієнтоване на дослідження широкого спектру альтернатив і сценаріїв майбутнього, різнорівневих перспектив і траєкторій поступу людини і суспільства у політичній сфері сучасного суспільства.

У політичній науці об'єктом політичного прогнозування виступає політика, її зовнішній і внутрішній напрями, а предметом вважають пізнання можливих станів політичних подій, явищ, процесів. До теоретико-методологічних характеристик політичного прогнозування, окрім

вищезазначених, належить забезпечення таких завдань і функцій: установити способи одержання наукових знань, які відображають динамічні політичні процеси та явища; визначити шляхи досягнення певної науково-дослідної мети політичної науки, забезпечити всебічність отримання інформації про досліджуваний політичний процес чи явище; забезпечити уточнення і систематизацію термінів і понять політичної науки; створити чи розширити логіко-аналітичний інструментарій наукового пізнання. Для впорядкування і розуміння сутності прогнозів вітчизняні науковці (1; 2; 3; 5;) пропонують розгалужену їх типологізацію залежно від мети, завдань, методів, об'єктів, характеру, періоду дії, засобів та ін. Поширеним є визначення типів прогнозу за проблемно-цільовим критерієм (аналітичні, прогнози-застереження, прогнози-розвідники). Різниця між зазначеними типами прогнозів може бути умовною, оскільки вони можуть взаємодоповнювати одне одного або залежати від конкретної суспільно-політичної ситуації. Політичне прогнозування визначає основні напрями розвитку політики, визначає тенденції змін у сучасному політичному середовищі. Політичне прогнозування має базуватися на принципах, які реалізуються через конкретні методи науково-прогностичних досліджень. До основних принципів у сучасній політичній науці відносять: гносеологічний, синергетичний, синтетично-плюралістичний; принцип випереджувальності подій; принципи системності, альтернативності, рентабельності, безперервності; принцип верифікації (перевірки), який базується на трьох методологічних основах прогнозування – достовірності, точності і обґрунтованості (1, с. 72-83). Розробляючи альтернативні варіанти, експерти і фахівці виділяють оптимістичний, песимістичний і найбільш вірогідний сценарій. Аналізуючи теоретичні основи політичного прогнозування, доцільно згадати основні методи: метод порівняльного аналізу, колективної генерації ідей («мозкова» атака), методи моделювання, спостереження, опитування, експертних оцінок, історичної аналогії, побудови сценаріїв, екстраполяції та інтерполяції, метод гри, імітування, SWOT-аналізу, теорія хаосу як метод прогнозування і ін. Політологічний енциклопедичний

словник визначає такі етапи здійснення політичного прогнозування, як: прогнозна орієнтація, збір та обробка даних за базовою моделлю, побудова пошукової моделі, оцінка достовірності і точності прогнозу, розробка рекомендацій (2, с. 543). За сучасних умов нездатність прогнозувати означає нездатність реформувати (3, с.8), тому політична еліта і керівництво у своїх діях мають спиратися на науково обґрунтовані прогнози задля подолання кризових явищ як процесі європейської інтеграції, так і у питаннях відновлення безпеки і подальшого реформування українського суспільства.

Проблематика політичного прогнозування не втрачає затребуваності в контексті сучасного наукового дослідження. Крім того, вона потребує подальшого аналізу і, відповідно, структуризації теоретико-методологічних основ політичного прогнозування. Разом з тим, особливого значення набувають технології політичного прогнозування, які дозволяють визначити можливі варіанти розвитку подій у майбутньому і попередити будь-який політичний сценарій.

Список використаних джерел:

1. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика. К.: Генеза, 2006. 400с.
2. Політологічний енциклопедичний словник / за ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. 2-ге вид. К, 2004. 736 с.
3. Телешун С.О., Баронін А.С. Політична аналітика, прогнозування і політичні консультації. К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2001. 80 с.
4. Оборський О. Сучасне політичне прогнозування: горизонти передбачуваності в контексті наростаючого хаосу. *Політологічний вісник. Зб. наук. праць*. К.: «ІНТАС», 2007. Вип. 29. С. 293-309.
5. Горбатенко В.П., Бутовська І.О. Політичне прогнозування: навчальний посібник. К.: МАУП, 2005 152 с.